

Australian Wooden Boat Festival

In het kielzog *van* Abel Tasman

Het eiland Tasmanië viert dit jaar de 375e verjaardag van het bezoek van zijn naamgever, Abel Tasman. Dat vroeg natuurlijk om een grote Nederlandse inbreng tijdens het Australian Wooden Boat Festival, afgelopen februari. En die kwam er: negen Nederlandse klassieke schepen stalen de show in Hobart.

Vanuit de kuip van de tjotter *Wylp* kijkt Lex Maat naar de *Tenacious*, de houten bark uit Southampton die geschikt is gemaakt voor mensen met een beperking. Rolstoelers kunnen zelfs de mast in!
(Foto: Tina van Putten)

‘**W**at weet jij eigenlijk van Abel Tasman?’, vroeg Thedo Fruithof me in het voorjaar van 2014, nadat hij benaderd was door het Australian Wooden Boat Festival (AWBF). Wel iets, dacht ik, als historica met een nogal vergaande belangstelling voor de Nederlandse maritieme wereld. Maar het bleek het topje van de ijsberg. Het gevolg van Thedo’s onschuldige vraag was een jarenlange ontdekkingsreis door zowel de schatkamers van de Nederlandse maritieme musea en archieven als door de wereld van het internationale transport, met de bijbehorende papierwinkel.

Op Tasmanië vindt eens in de twee jaar het grootste maritieme festival van het zuidelijk halfrond plaats. Voor hun editie van 2017 wilden ze minimaal één, maar liever nog twee containers met Nederlandse houten schepen over laten komen. Thedo had dit al eerder voor ze gedaan, in 2007, maar het transport had toen onderweg tegenslag gehad. Door uitdroging was één scheepje onherstelbaar beschadigd. Als Thedo de organisatie aan mij overdraagt, is de hamvraag: hoe krijgen we die houten schepen veilig over de evenaar? Pas dan zullen we de booteigenaren kunnen

interesseren om mee te gaan...

De wens om het Wooden Boat Festival op te luisteren met schepen uit het land van Abel Tasman is voor Steve Knight, de voorzitter van het festival, genoeg om naar Europa te vliegen. In de zomer van 2014, aan een festivaalafel in Douarnenez, maken we een plan de campagne en slaan aan het rekenen. In de maanden daarna zoeken we het noordelijk én zuidelijk halfrond af naar sponsors en naar vervoerders die iets van de prijs af willen doen. Tevergeefs.

Niet brengen maar bouwen

‘Als het transport zo kostbaar is, en jullie in Tasmanië zulk mooi en bijzonder hout hebben, waarom bouwen we dan eigenlijk geen boot daar?’ verzucht ik na weken van bellen en mailen tegen Steve. ‘Dan maken we er een uitwisselingsproject van, rondom de houten bootbouw voor jongeren.’ Tot mijn verrassing zegt Steve geen nee. In plaats daarvan gaat hij overleggen met het AWBF-bestuur, met het Wooden Boat Centre en met houtbedrijf Hydrowood. En die zien het zitten!

Volgende stap is een telefoontje met Bert van Baar van de Bootbouwschool, tevens

boven: Jack van den Berg, hier aan boord van de *Wink*, heeft geen spijt van het risico dat hij nam door de tjotters naar Tasmanië te verschepen.

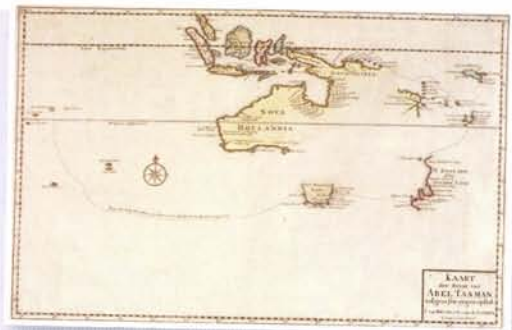
midden en onder: Muzikant Reinier Sijkens zorgt voor vrolijke noten bij de afronding van de 16m2, ter plekke gebouwd door zes studenten van het HMC

GECLAIMD VOOR DE REPUBLIEK

In 1642 krijgt Abel Tasman de opdracht het onbekende Zuidland te ontdekken en in kaart te brengen. Eerder zijn al delen van de noord- en westkust van Australië verkend, maar op het hoofdkwartier van de VOC in Batavia is men er van overtuigd dat dit slechts de noordelijke tip is van een veel groter continent. Een werelddeel waarvan de VOC bewindvoerders hopen dat er goud- en zilver te vinden is en goede handelscontacten.

Op 24 november komt de westkust van Tasmanië in zicht. Tasman noemt het Anthony Van Diemens Land, naar zijn opdrachtgever, de gouverneur-generaal van de VOC in Batavia.

Verschillende malen zoeken ze naar een geschikte plaats om aan wal te gaan, dat lukt pas op 2 december. Ze zien rookpluimen opstijgen, horen muziek en zien sporen van mensen, maar verder dan dat gaat het contact niet. Op 3 december laat Tasman het nieuw ontdekte land claimen voor de Republiek door de scheepstimmerman Pieter Jacobsz een vlag en stok met VOC-logo te laten plaatsen. De expeditie zal hierna ook nog Nieuw-Zeeland (dat Tasman Statenland noemt) en de tegenwoordige Tonga-eilanden (door hem Amsterdam, Middelburg en Rotterdam gedoopt) in kaart brengen, als eerste Europeanen. Tasman moest een tweede Columbus worden, maar waar Columbus land ontdekte waar hij zee

had verwacht, gold voor de commandant uit Lutjegast het omgekeerde. Tot grote teleurstelling van zijn opdrachtgevers, al mocht Tasman hierna nog twee andere ontdekkingsreizen leiden, in 1644 en 1648.

docent aan het Hout en Meubilerings College (HMC). Ik vraag Bert of het 'Dutch design' mag zijn, en Bert's reactie is 'wow, yes!'. Het eerste plan, de oorspronkelijke BM, laten we varen als we met Paulus Mooyman van de r6m2 klasse organisatie spreken op de HISWA. Die zegt: 'Als die boot daarna in Tasmanië blijft, kan je maar beter een boot bouwen die ook goed zeilt!' Een kwadraat dus. Vanuit de r6m2 klasse en van heel veel andere bedrijven en organisaties krijgen we aan alle

Watersport-tv maakte een mini-documentaire over het bootbouwproject en over het festival, die nog te zien is op de site: www.r6m2.nl

Passen en meten

Al snel wordt duidelijk dat als we schepen die kant op willen transporteren, ze in een 40-voets container moeten passen. Als deklading of op andere wijze naar Tasmanië blijkt geen optie. De Stichting Friese Tjottervloot (SFT) had al eerder getoond wel in te zijn

passen en meten met zelf gebouwde stellage is na te lezen in SdZ 2016.10) Zelfs de Notendop en het orgel van watermuzikant Reinier Sijkens passen er nog bij.

En als we nog een tweede container kunnen laten komen... welk schip zou er dan mee moeten? Puzzelend op het budget en de ruimte, stel ik me van achter mijn bureau voor hoe mooi het zou zijn om de Regenboogklasse naar Tasmanië te halen. Als oudste actieve wedstrijdklasse van Nederland zouden ze

kanten medewerking. Dan blijken er wel zes HMC-studenten enthousiast om mee te doen, in plaats van de aanvankelijke vier. Volgt het typisch Australische antwoord: 'no worries'. Natuurlijk zijn de vijf jongens en één meisje allemaal welkom. Dat zullen ze tijdens hun stage van negen weken ervaren bij de ene na de andere 'barbie' (Australisch voor barbecue) en de voor hen georganiseerde Sinterklaas intocht (met hout voor de r6m2).

voor een buitenlands avontuur (Semaine du Golfe, zie SdZ 2013.6). Op mijn eerste vraag begint Jack van den Berg meteen te rekenen hoeveel tjotters van de tjottervloot er in een container zouden passen. Ook Maarten Vermeulen durft zijn prachtige *Amalia* (gebouwd tussen 1900 en 1920 bij Lantinga in IJlst) wel te verschepen naar de andere kant van de wereld, mits het uiteraard in een gekoelde container is. (Het verhaal van hun creatieve

Ruim vijfhonderd houten schepen doen mee aan het tweejaarlijkse Australian Wooden Boat Festival in Hobart, het grootste in zijn soort op het zuidelijk halfrond.

kunnen racen tegen één van de mooie lokale eenheidsklassen. Bij eerdere evenementen in Frankrijk was het niet gelukt ze enthousiast te krijgen, maar nu hadden ze hun eeuwfeest voor de boeg. De voorzitter van de lustrumcommissie, Robert Kampschreur, reageert

boven en rechts: De matchrace tussen de Regenboog Oranje en de Derwent-klasse Gnome is één van de hoogtepunten van het festival, ook voor sponsor Damen, die in de tweede heat het team Diephuis aan boord komt versterken

inzet: De familie Diephuis die de Oranje bemant, is met drie generaties zeilers naar Tasmanië afgereisd

positief. De voorzitter van de klasse, Frank Tol, óók. ‘Heb je ook aan de Oranje gedacht?’, vragen ze allebei. Gedacht wel natuurlijk, maar dat het ook zou kunnen...

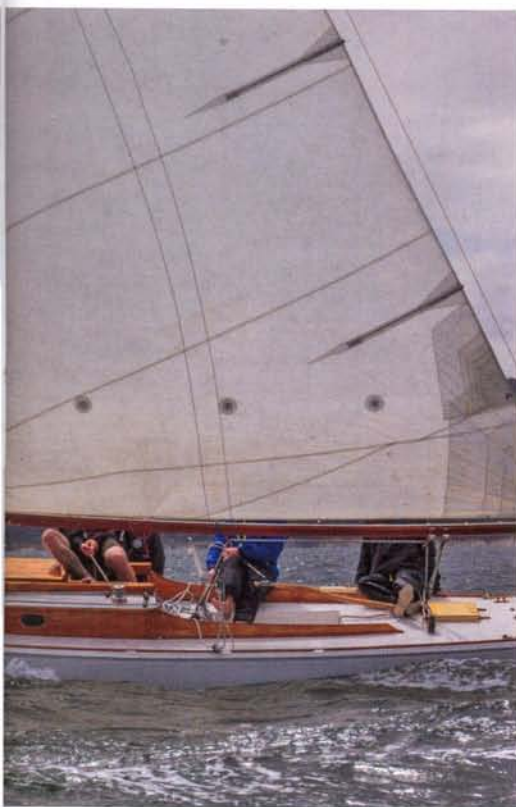
Tijdens HISWA Klassiek van 2016 komen we met alle geïnteresseerden bij elkaar. Steve is speciaal overgekomen uit Hobart en zelfs de Australische ambassadeur is erbij. Vervolgens vliegt er een jaar voorbij met logistieke vergaderingen, discussies over verzekeringen, invoerrechten, fumigeren, stellages bouwen, formulieren en dossiers, mails en Skypecalls en dan, in februari 2017, vaart er een flottielje van negen Nederlandse houten boten

op de Derwent. In de ruimte vóór de trailer waarop de Oranje stond, hadden we dankzij de hulp van sponsor Damen Shipyards ook nog een krat weten te plaatsen, met daarin een 12-voets jol uit 1927 en een uit 1938.

Nathouden

Bij aankomst in Tasmanië gaat één van de tjotters letterlijk ‘Down Under’. Na aankomst begin januari wil de transporteur de reefer (jargon voor de gekoelde containers) zo snel mogelijk terug. De acht houten schepen krijgen daarom tot het festival onderdak in een grote loods. Aangezien vocht nog crucialer

is dan temperatuur, proberen Jack en ik duidelijk te maken aan de Tassies dat de tjotters nat gehouden moeten worden. Elsje Steen, een enthousiaste vrijwilligster in Hobart van Nederlandse afkomst en onze steun en toeverlaat, gaat samen met haar man Daryl iedere dag naar de loods om de tjotters nat te houden met oude dekens en emmers water. We waarschuwen festivalmanager Paul Cullen dat bij het te water laten de tjotters waarschijnlijk eerst zullen vol lopen en zinken, maar dat de naden na enkele dagen dicht trekken. ‘Wat zijn dat voor boten die eerst zinken voordat ze kunnen varen?’ Hij zal het

moeten en aan de hoge kant omhoog. 'Aardig wat blijken van Nederlandse afkomst. 'Veel Friezen ook!' verbaast Jack zich. 'Ze komen voor de Oranje en voor ons. We zijn continu in gesprek.' Zijn vrouw Karin heeft zelfs Friese liedjes staan zingen met bezoekers. In de naoorlogse jaren zijn er heel wat Nederlanders, vooral uit de noordelijke provincies, naar Tasmanië geëmigreerd. Die raken soms tot tranen toe geroerd door de schepen en wat er aan de wal gebeurt. Noord-Hollandse visrokers roken Tasmaanse zalm (maar men komt ook aanzetten met lokaal gevangen paling en diepzeevis). Kinderen kunnen klompbootjes schilderen, een potje sjoelen of brood met hagelslag en muisjes proeven.

Dat alles tussen nog veel meer Australische activiteiten, zoals een kindrace voor zelf-

rechts: De Tasmaans-Nederlandse Elsje Steen en haar zus Freddy krijgen een Royal Salute van de tjotters

linksonder: Een reusachtige cruiseschip schuift achter een tjotter langs op de Derwent

onder: Er is altijd grote belangstelling voor de Nederlandse steiger, ook van veel geëmigreerde Friezen

Gypsy (1914) is een fraaie yawl, gemaakt van huon pine, de legendarische Tasmaanse houtsoort (geen vuren!) die vanwege de olie in het hout nauwelijks gevoelig is voor rot. 'Gypsy is al in onze familie sinds 1918 en achter het roer voel ik me altijd verbonden met mijn vader en grootvader,' zegt Steve. Ook de bemanning 'hoort' min of meer bij de boot. Een vaste groep 'blokes' die elk jaar minimaal één keer voor een vaartocht van tien dagen bij elkaar komt. Een traditie sinds 1918, zoals zoveel andere gewoontes aan boord.

met eigen ogen zien. Waar af en toe hozen tijdens het zeilen afdoende is voor de *Wink*, de *Wylp* en de *Amalia*, trekt de *Wearlamke* toch onvoldoende dicht om te kunnen varen. Een triest gezicht, waar de tjottervloot uitgebreid mee in de Friese media komt.

Daar staat tegenover dat de overgebleven tjotters de show stelen tijdens het festival, zowel aan de steiger als op het water. De oprechte belangstelling van de Australische bezoekers maakt indruk. 'Ze snappen het ook,' zegt Jack. 'De meesten weten waar een kiel of midzwaard voor dient en ook dat de zwaarden aan de lage kant naar beneden

gebouwde boten (*the Quick and Dirty*), een dorp van scheepsbouwers, oude stoom- en dieselmotoren, muziek, theater, eten en nog meer eten, en vooral heel veel houten boten, zowel aan de wal als op het water. Waarbij opgemerkt dat deze opsomming verre van volledig is. Zelf heb ik nog geen kwart van het totale festival kunnen zien, zo uitgebreid was het!

Op sleeptouw met de Gypsy

Als het festival er na vier dagen op zit, neemt Steve Knight ons flottielje op sleeptouw voor een welverdiende cruise op de Derwent. Zijn

Steve gaat voor anker op een steenworp van Sandy Bay, de rest van het flottielje komt er omheen liggen. Dan komen heel Tasmaans het bier, de wijn en de picknick naar buiten. 'De beste dag tot nu toe,' verzucht méér dan een deelnemer. Denkend aan Abel planten we op onze eigen wijze de Nederlandse vlag en brengen een toast uit op die twee andere schepen, waar ons flottielje achter aan vaart. Op de *Heemskerck* en de *Zeehaen*, die hier vlakbij 375 jaar geleden aan wal gingen, zonder enig idee van het land hierachter of van de mensen die hier woonden.

Cheers mate! 🍷